

Universitat de les
Illes Balears

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

La competència comunicativa dels infants. La poesia com a recurs

Paula García-Carpintero Hernández

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2020-2021

Treball tutelat per **Joan Antoni Mesquida Cantallops**
Departament de **Filologia Catalana i Lingüística General**

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☐	☐

Paraules clau:

expressió oral, poesia, llengua catalana, evolució

A la meva mare, per donar-me les ales que m'han ajudat a emprendre el vol i ensenyar-me a estimar aquesta meravellosa professió.

La competència comunicativa dels infants. La poesia com a recurs

RESUM

La competència oral és un punt clau i fonamental pel desenvolupament lingüístic i cognitiu de l'infant. Aquest treball té com a objectiu comprovar si aquesta competència es treballa a les aules de Primària al mateix nivell que la resta de dimensions i si es duu a terme de manera significativa, conèixer les principals dificultats i obstacles que es troben els docents a l'hora d'ensenyar i inculcar la importància de l'expressió oral, aportar diferents recursos enfocats en la poesia, i conèixer el nivell d'expressió oral actual de la Llengua Catalana dins les aules.

Quant a l'instrument d'avaluació, he emprat entrevistes personals, amb l'objectiu de recollir una sèrie de testimonis que em permetin entendre i contrastar la realitat educativa actual i la seva evolució al llarg de totes les etapes educatives, per tal d'obtenir diversos punts de vista des de la perspectiva de docents experts en la matèria. He entrevistat a mestres d'Educació Infantil, Primària i Secundària.

Paraules clau: expressió oral, poesia, llengua catalana, evolució

ABSTRACT

Speaking ability is a fundamental part of the child's linguistic & cognitive development. The goal of this project is to check if this ability is worked on in primary school classes to the same standard. Also, understanding the main struggles & obstacles found by teachers when teaching instilling the importance of speaking, providing various resources focused on poetry & knowing the Catalan speaking ability of the class.

Regarding the evaluation method, we carried out personal interviews aiming to collect a series of participants to help us understand & question the current education system, its evolution & collating various stances from the perspective of expert teachers.

Keywords: oral expression, poetry, catalan language, evolution

ÍNDEX I PAGINACIÓ

Introducció	5
1.2. Justificació	5
1.3. Objectius	7
Marc teòric	8
2.1. Part literària	8
2.1.1. La poesia infantil	8
2.2. Part lingüística	12
2.2.1. Què és l'expressió oral?	12
2.2.2. La importància d'una bona adquisició de l'expressió oral pel futur dels infants.	14
Metodologia	16
3.1. Recerca i recollida d'informació	16
3.2. Disseny de la investigació	17
3.2. Selecció de la mostra	18
Estructura i desenvolupament dels continguts	21
4.1. ENTREVISTES	21
4.1.1. Anàlisi dels resultats	21
4.1.1.1. Educació Infantil (3-6)	21
4.1.1.2. Educació Primària (6-12)	21
4.1.1.3. Educació Secundària (12-16)	22
4.2.1. Contextualització	25
4.2.2. Objectius	25
4.2.3. Continguts	25
4.2.4. Competències	26
4.2.5. Metodologia	27
4.2.6. Avaluació	28
4.2.7. Temporalització, material i organització de les sessions	28
ACTIVITAT 1. "TOTS ELS COLORS QUE PORTEM DINS"	29
ACTIVITAT 2. "FEM COMPARACIONS"	30
ACTIVITAT 3. "QUÈ HI TROBAREM A LA BIBLIOTECA?"	31
ACTIVITAT 4 "AVUI CANVIEM EL ROL"	32
ACTIVITAT 5. "BON PROFIT"	33
ACTIVITAT 6. "CUINERS/ES POETES"	34
4.2.8. Bibliografia	35
Conclusions	36
Referències bibliogràfiques	38
Annexos	41
7.1.1. Manel Suárez	41
7.1.2. Miquel Herrera	46
7.1.3 Xisca Esteve	49

1. Introducció

1.2. Justificació

Al llarg de la meva formació professional, he pogut anar establint i definint els meus objectius personals i el camí que vull seguir com a futura docent, i alhora, he adquirit una gran varietat d'eines i estratègies metodològiques útils per a diferents àmbits i dimensions de la realitat educativa actual. Em crida especialment l'atenció, perquè és una de les meves passions, el coneixement de la nostra cultura, les tradicions, la literatura i la llengua catalana. Segons **Carme Junyent** (2020) «El català és una llengua en procés d'extinció». Degut a la clara evidència de la preocupant situació lingüística en la qual ens trobem, com a integrants i convivents d'aquesta societat hem de lluitar i reaccionar contra l'accelerada substitució que estem vivint, adquirint així un procés de recuperació de la llengua catalana anomenat 'normalització lingüística'.

Pel que fa a la realitat actual, he pogut observar com la llengua castellana predomina en el carrer, en el moment del joc dels infants, en els comerços, en les administracions públiques, etc. La transmissió familiar d'una llengua, si no ve acompanyada per contextos socials que afavoreixen el seu ús i la seva continuïtat, pot conduir-la fins a l'extinció. Així doncs, l'escola juga un paper fonamental quant a la recuperació del patrimoni cultural, i ha d'intervenir de manera significativa en aquest procés tan complex i necessari. Una de les principals raons que m'ha dut a encaminar el tema del meu TFG, ha estat l'interès cap a l'ensenyament actual de la llengua catalana dins les aules, i per a la recuperació d'aquesta. La llengua catalana forma part del nostre patrimoni cultural i com a tal l'hem de cuidar, fer respectar i estimar.

D'altra banda, la meva experiència com a alumna m'ha dut a replantejar-me l'eficàcia del treball que es duu a terme per a millorar i potenciar l'expressió oral a les diferents etapes educatives. Durant la meva escolarització, hi ha hagut una gran mancança quant a la construcció, l'ensenyament del llenguatge i la comunicació oral, i les habilitats lingüístiques. Des dels primers anys a l'etapa d'Educació Primària, he viscut un procés d'ensenyament-aprenentatge on el mestre o la mestra ha tingut un major protagonisme, molt preocupats per la velocitat lectora i l'expressió escrita dels seus alumnes, deixant així en segon pla l'expressió oral tan important i necessària per poder manifestar els nostres desitjos i les nostres necessitats.

Des del meu punt de vista, la poesia és un camp molt interessant i amb un gran ventall de possibilitats de treball, i pot ser una eina útil a l'hora de millorar i potenciar punts fonamentals del procés d'ensenyament-aprenentatge en l'**expressió oral**.

Avui dia, vivim en una societat submergida en una gran varietat d'incentius tecnològics, els quals absorbeixen l'atenció i el temps dels infants i provoquen, en moltes ocasions, un aïllament incidint directament en les habilitats lingüístiques i en la falta de vocabulari. És cert que hem de tenir molt clar que vivim en una època on les noves tecnologies formen part del nostre dia a dia, i que ens hem d'adaptar posant els límits necessaris, però també hem de tenir en compte que poden afectar directament al desenvolupament cognitiu i social de l'infant, substituint així tota mena d'estímuls orals i cognitius, necessaris per adquirir diferents habilitats, com l'enriquiment del vocabulari, saber mantenir una conversa, expressar allò que sentim, descobrir la riquesa de la llengua...

A partir d'aquestes conclusions extretes, es pretén aportar recursos i eines metodològiques, mostrant una visió atractiva de la poesia, i conèixer si hi ha qualque mancança o dificultat pel que fa al treball de l'expressió oral i les habilitats lingüístiques dins el procés educatiu de l'infant. Amb aquest treball, vull deixar palesa la importància d'un ensenyament significatiu de les llengües pel desenvolupament de les habilitats lingüístiques des de l'educació infantil a partir d'una realitat propera a l'infant.

Per a treballar aquest punt, propòs diversos recursos relacionats amb la poesia que permetran a l'infant assolir i descobrir una gran varietat cultural de les illes. Penso que aquesta ens pot oferir un ampli ventall de possibilitats atractives pels infants.

Dit això, el present treball persegueix l'objectiu de demostrar i fer conscients a les persones de la comunitat educativa i a la societat en general la importància i la necessitat de mantenir viva la llengua i la cultura catalana. Davant la situació actual, hem de prendre consciència i fer una reflexió col·lectiva.

1.3. Objectius

Els objectius que es pretenen assolir amb aquesta investigació són els següents:

1. Conèixer la definició de poesia i d'expressió oral i les possibles mancances i debilitats del llenguatge oral dels infants.
2. Treballar i millorar l'expressió oral a partir de recursos alternatius fomentant així l'interès cap a la literatura.
3. Proporcionar diferents recursos literaris des de l'Educació Infantil.
4. Apropar l'infant a una realitat educativa on l'expressió oral és una de les bases de l'educació dins la Llengua Catalana.
5. Fomentar l'oralitat i l'escriptura com a recursos per expressar sentiments i idees.
6. Reivindicar l'ús de la llengua catalana en la societat actual i el caràcter literari de la Literatura Infantil.
7. Conèixer les opinions de docents de diverses etapes educatives pel que fa al nivell d'expressió oral dins l'aula, i a la situació actual de la nostra llengua i les metodologies que posen en pràctica.

2. Marc teòric

2.1. Part literària

Literatura. Una paraula fascinant en tota la seva globalitat: 5 síl·labes amb un ampli significat i un rerefons innegable. La literatura i la paraula són fonamentals per a la maduració de l'infant, és el gènere literari que sent més proper des dels seus primers dies de vida: la cançó és la primera manifestació poètica amb el que l'infant té contacte, i amb el temps, seguirà compartint moments i convivint amb altres elements literaris com són els contes, les endevinalles, els embarbussaments, les cançons en els jocs, etc.

2.1.1. La poesia infantil

Encara que no ho sembli, escoltar i parlar són dues accions complexes, i necessiten la intervenció de diverses microhabilitats. Quan parlem de poesia, es basa en un text per ésser recitat i escoltat, i en major o menor grau, tots els recursos de la llengua oral hi són presents.

Definir la poesia és una tasca complicada. Hi ha una evidència innegable: està íntimament lligada amb un element importantíssim dins el procés evolutiu de l'infant: les emocions. Hem d'animar l'infant a obrir les portes al món, a qüestionar-se tot allò que l'envolta, i a traduir els mateixos sentiments en paraules, descobrint així el sentit poètic d'una manera atractiva. Segons Bordons, G. i Prats, M. (2017) «Quan afegim l'adjectiu *infantil* al mot *poesia* ens referim a textos que juguen amb les paraules, les lletres o els objectes, i que serveixen d'esglaó per arribar a la poesia sense adjectius».

La lectura és una font de plaer que es gaudeix des de la infantesa. Permet a l'infant descobrir un nou món, on té la possibilitat d'imaginar, de conèixer, de desitjar, de créixer, d'explorar tots els llenguatges artístics, i de desenvolupar la creativitat i el pensament crític. La literatura és present al nostre dia a dia, i sense ser-hi conscients forma part de nosaltres, per exemple: quan parlem posem ritme i entonació a les paraules, intercalem frases fetes...

Penso que una de les bases més importants de l'educació és la creativitat. Hem de formar persones creatives, amb la capacitat d'imaginar i d'anar més enllà i potenciar l'esperit crític, i

per aconseguir tot això s'ha d'innovar dins l'aula i canviar la mirada cap al procés d'ensenyança-aprenentatge de l'infant.

Nosaltres, com a docents, hem de potenciar la reflexió constant: "Què estem fent?", "Per què ho fem?", "Què aprenem?", "Quina opinió teniu envers el tema?". Com diu Gimferrer, P. (1995) «Alguna cosa més que el do de síntesi: veure en la llum el trànsit de la llum.»

Penso que la poesia és una eina molt potent i que té un paper molt important en l'educació, ja que ens permet potenciar i millorar tots aquests punts clau pel desenvolupament cognitiu, social i emocional de l'alumnat. És un mitjà per introduir-nos en la competència literària, en la qual intervenen diverses habilitats, com són la comunicació escrita i oral, els coneixements culturals, la capacitat de reflexió, etc. Així com afirma Bordons i Ferrer (2009) «La poesia, com a potenciadora de la creativitat individual, pot ajudar substancialment a encendre aquest foc, a educar, és a dir, a treure fora el que l'aprenent porta dins.»

D'altra banda, també és una eina molt útil per trobar la motivació i implicació dels infants. La nostra tasca com a docents és despertar l'interès de cada infant a través de diverses propostes metodològiques, endinsant així l'alumnat en un món nou. Tractar temes com l'amor, l'amistat, la injustícia, la mort, l'enyorança... pot ser un bon canal perquè l'infant es trobi a ell mateix i es descobreixi, donant així ales a la imaginació, l'expressió i la creativitat.

És cert que també hem de treballar la teoria necessària per entendre un poema i saber analitzar-ho: la mètrica i la rima, les figures retòriques... però hem d'evitar centrar-nos únicament en aquesta part, hem d'esprémer tots i cada un dels possibles recursos poètics perquè l'infant s'apropi a la Literatura.

És imprescindible fer una selecció de poemes de qualitat, que tinguin una certa potencialitat reflexiva i que siguin atractius. "El Bestiari" és un llibre que va escriure Joan Oliver i Sallarès, conegut pel nom de Pere Quart (poeta, narrador, traductor, dramaturg, periodista català i director literari, considerat un dels poetes i dramaturgs més destacats de la literatura catalana del S. XX) on parla de diferents animals a través dels seus poemes. Propòs aquest llibre de poemes perquè tots sabem que els animals són uns personatges molts atractius pels infants, i alhora ens permetrà treballar de manera transversal. Un exemple per als infants més petits, és el poema dels "Mosquits":

MOSQUITS

*La natura
diligent ens procura
una bèstia
per a cada molèstia.
Si a les fosques
ja no piquen les mosques,
hi ha els mosquits,
que treballen de nits.*

Pel que fa als infants més grans, ja podem introduir i tractar altres tipus de poemes amb temes més profunds i reflexius, que permetin a l'infant posicionar-se i crear una opinió desenvolupant així l'esperit crític. "La música" de Montserrat Julve, o "Parlen les dones" de Montserrat Abelló, són un clar exemple de recursos poètics idonis per a treballar amb infants de 2n cicle.

LA MÚSICA

*"Tanca els ulls i escolta...
posant tots els teus sentits,
i veuràs com el que t'envolta
de cop, et fa molt feliç.

Aquesta sensació és, la música!...
el millor que et pot passar,
sentir-te acaronada
per la melodia que t'agrada tant.*

*Escolta-la, deixa't emportar...
veuràs com t'omple i et remou per dins,
sentiments que no recordaves
potser, sentiments finits.*

*Oh, la música!...
quina sensibilitat,
el que s'atreveix a escriure-la,
el qui la sap interpretar..."*

Montserrat Julve

PARLEN LES DONES

*Parlen les dones,
la seva poesia
tendra i forta.
Ben pocs s'aturen
a escoltar aquestes veus,
que, trasbalsades,
un nou llenguatge diuen
nascut al fons dels segles.*

Montserrat Abelló

Els recursos poètics de Joan Brossa són ideals per introduir debats, reflexions, qüestionar normes establertes... És molt important fer una selecció i un recull previ de la informació que volem proporcionar als infants, ja que ha de tenir un contingut de qualitat i adequat a la seva edat.

Tractar temes i situacions actuals com la violència de gènere, els estereotips socials, o la diversitat cultural, permetrà que els alumnes s'apropin una mica més a la realitat que l'envolta d'una manera atractiva.

TANT SE ME'N DÓNA

“El que em molesta de les competicions és que sempre es tracta de guanyar o de perdre i no tant només de córrer amigablement una petita aventura.”

Joan Brossa

Amb aquest estudi he volgut presentar una petita mostra de les moltes possibilitats que dóna la poesia per treballar la competència comunicativa a les aules. És un recurs meravellós que ens permetrà constatar la riquesa de la llengua i dels poetes de parla catalana.

2.2. Part lingüística

2.2.1. Què és l'expressió oral?

El llenguatge oral és una competència que ens acompanya al llarg de la nostra vida, des del moment en què adquirim i aprenem les primeres paraules fins als darrers dies. Una persona capaç d'expressar les seves idees i pensaments de manera crítica i coherent, és una persona capaç d'entendre el món que l'envolta d'una manera global, de comunicar-se i d'intercanviar, compartir i debatre tota mena d'idees i sentiments.

Segons Aymerich i Aymerich (1971) «Parlar és tenir alguna cosa a dir i saber dir-ho; trobar paraules, construir bé les frases, donar-los la seva pròpia expressió.» És cert que la competència comunicativa en expressió oral resulta complexa de valorar, però tots entenem que va més enllà d'interpretar sons regulats per una gramàtica. Hem de tenir molt clar que una parla correcta implica una sèrie d'elements clau a tenir en compte, com són la construcció correcta d'oracions, la pronúncia i l'adequació del vocabulari, els ritmes, els silencis i la velocitat, l'escolta cap a la persona que ens parla, l'adaptació del llenguatge segons la situació que ens trobem, etc.

ALGUNES CARACTERÍSTIQUES DEL COMPORTAMENT D'UN BON COMUNICADOR	
Un bon oient	Un bon parlant
<ul style="list-style-type: none"> · Adopta una actitud activa: s'interessa · Mira o interactua amb l'orador i el respecta · Intenta ser objectiu: escolta conscientment · Connecta amb la intenció de l'emissor · Descobreix les idees principals i secundàries i les jerarquitzava · Descobreix les intencions · Valora el que escolta i aprecia la intervenció de l'orador · Reacciona de manera adequada al missatge · Maneja els torns de paraula 	<ul style="list-style-type: none"> · Té en compte l'audiència i la seva reacció amb el tema · Planifica el discurs i centra el tema i adequant el to · Respecta els principis de textualitat · Cuida els principis de cooperació comunicativa · Cuida la imatge pròpia, els gestos i tots aquells signes que formen el discurs · Observa les reaccions de l'audiència · És ètic i sincer · Cuida els principis de cortesia

Font: Elaboració pròpia a partir de Ramírez Martínez, J. (2002)

Hi ha una clara evidència de què dins el món de l'educació, el concepte d'expressió oral ha sofert una evolució notable al llarg dels anys, adquirint així un major pes d'importància dins l'aula. Segons Ramírez (2002, 67) «Els plantejaments tradicionals sobre l'expressió oral, han produït un desinterès considerable pel desenvolupament de l'expressió oral. El sistema escolar es va centrar molt més en l'expressió escrita i en alguna tipologia oral especialitzada, propera a la retòrica i a la literatura.»

Al llarg dels anys, la societat s'ha vist amb la necessitat de donar una nova visió a la competència comunicativa, ja que aquesta és un vehicle que ens permet fer una passa immensa facilitant el nostre dia a dia, i ser participants del món que ens envolta tant a àmbits privats com públics.

Quant al procés d'aprenentatge de la llengua, l'infant adquireix abans el llenguatge que no l'escriptura. Durant els pròxims anys de vida farà ús d'ambdues competències, tot i que utilitzarà molt més la comprensió i l'expressió oral, i la nostra feina com a docents és potenciar-la al màxim i proporcionar les eines necessàries que permetin a l'infant adquirir un bon nivell expressiu i versàtil. També és molt important trobar un moment o una situació on l'infant se senti còmode per compartir les seves idees i interessos, proporcionant així un ambient acollidor i proper on es pugui sentir escoltat i acompanyat. D'aquesta manera estimularem la parla, la comunicació i el llenguatge durant la jornada escolar. A un article del diari ara balears (2015) diu «És ben sabut que l'adquisició del llenguatge oral, així com la resta d'aprenentatges, requereix un temps, un espai i un ambient enriquidor i afavoridor. Per això, el primer que cal tenir clar és que la comunicació ha de ser sempre un plaer, i no una obligació.»

2.2.2. La importància d'una bona adquisició de l'expressió oral pel futur dels infants.

Per concloure el marc teòric, analitzaré de manera general els avantatges d'una bona expressió oral pels ciutadans del futur. Cal remarcar la idea que la comunicació humana és contínua i necessària, i perquè aquesta es pugui dur a terme és imprescindible la presència d'un emissor i un receptor, encarregats de produir el missatge establint així una conversa.

Pel que fa a l'adquisició del llenguatge i de la competència comunicativa per part de l'alumnat, és fonamental treballar-ho de manera progressiva. A cada etapa educativa, l'infant va formant i creant una base sòlida a partir de l'adquisició de coneixements i competències útils pel desenvolupament lingüístic i cognitiu. D'aquesta manera, estem formant persones capaces d'escoltar i de mantenir una conversa en diferents àmbits, i amb possibilitats de relacionar-se.

Un primer aspecte positiu que ens pot aportar una bona expressió oral és la planificació del discurs: un infant que parla amb fluïdesa serà capaç de planificar tot allò que vol explicar amb coherència. En un futur es trobarà en moltes situacions on haurà d'exposar les seves idees de manera clara i ordenada.

Hi ha una evidència pel que fa a les relacions socials: una persona amb una mancança d'habilitats lingüístiques tindrà moltes dificultats a l'hora de socialitzar, ja que no podrà

mantenir una conversa fluida i natural. Aquest fet pot provocar una contenció d'emocions i sentiments que pot afectar directament a la salut mental de l'infant.

La diversitat d'expressions que pots emprar quan s'ha treballat l'expressió oral des de la infància és infinita.

Des de la perspectiva i la figura d'un docent, se m'ocorren moltes situacions on l'expressió oral té un gran pes: la regulació del to de veu i els gestos són elements essencials que formen part de la competència comunicativa. Pel que fa a la resolució i gestió de conflictes, la capacitat d'analitzar la situació i raonar les conseqüències fa que els infants puguin reflexionar. Una intervenció ràpida i eficaç, en la majoria d'ocasions, juga un paper important dins l'aula. Un docent ha de comptar amb la capacitat de resoldre els conflictes que puguin sorgir a partir de la reflexió i la conversa. Segons Palomar Negro, M., Virgili Elvira, A. (2018): «És primordial que els educadors i les educadores ensenyin, des d'edats primerenques, habilitats i estratègies als infants per abordar els conflictes i així poder-los resoldre de manera adequada. El desenvolupament d'habilitats i estratègies de resolució de conflictes us permetrà veure el conflicte no com una crisi, sinó com una ocasió de canvi creatiu, ja que estimula la persona a buscar noves i millors vies o mètodes de resolució.»

Com a mestres, li hem de donar molta importància a aquests elements des de la primera etapa educativa, ja que permeten a l'infant assolir tota mena de recursos lingüístics i socials que necessitarà al llarg de la seva vida.

3. Metodologia

Una vegada elegit el tema, vaig tenir molt clar cap a on volia enfocar el projecte i quins aspectes havia de tractar. Les reflexions i conclusions del present treball, es faran a partir de la **investigació**, amb recursos i eines que s'explicaran als apartats posteriors. Segons el *DIEC* (Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans), investigar és «Cercar de descobrir o conèixer (alguna cosa) indagant i examinant atentament tot vestigi, tot indici, etc. *Investigar les causes d'un fenomen.*»

3.1. Recerca i recollida d'informació

Per a la recollida d'informació he dut a terme una recerca a través de diversos recursos tant físics com digitals. A partir de Google Acadèmic, he realitzat una recerca d'informació, la qual cosa m'ha permès tenir un primer contacte amb diversos documents, com són articles variats, revistes, TFM's...

Pel que fa als recursos físics, he fet un recull i una lectura de diversos llibres i contes de poesia i de cultura popular, com són: “*El Zoológico*” de Raúl Romero, “*Proverbis de tot el món*” Axel Scheffler, “*Perspectiva escolar*” de Rosa Sensat, “*Llibre de vòlics, laquidambres I altres espècies*” de David Cirici i Marta Balaguer i Julià, etc. Tenir aquesta diversitat de recursos m'ha permès obtenir i contrastar informació variada, enriquint així el contingut del treball.

Per tant, es tracta d'una investigació documental. Segons Baena, G. (1985), «la investigació documental es una técnica que consiste en la selección y compilación de información a través de la lectura y crítica de documentos y materiales bibliográficos, bibliotecas, bibliotecas de periódicos, centros de documentación e información.»

Una vegada he realitzat una lectura global de cada document, he pogut contrastar i fer un anàlisi crític de la informació adquirida i els meus coneixements previs del tema, mostrant així una perspectiva àmplia i significativa de la recollida d'informació.

A continuació, adjunto una taula on s'especifiquen les diferents etapes del procés d'investigació qualitatiu:

Etapes del procés d'investigació qualitatiu

Preparatòria	Consta de dues parts, la reflexiva i la de disseny. La primera, està relacionada amb l'investigador, la seva preparació i les seves experiències. La segona part és la planificació de les actuacions i del disseny de la investigació.
Treball de camp	És l'accés de l'investigador al camp que li permetrà treure informació directa i de primera mà. Es durà a terme mitjançant l'accés al camp i recollida de dades.
Analítica	És el procés d'anàlisi de la informació després de deixar l'escenari d'investigació. Aquesta fase inclou tasques com reducció i transformació de les dades, obtenció de resultats i verificació de conclusions.
Informativa	A la darrera fase, es realitza una presentació i difusió dels resultats.

Font: Elaboració pròpia a partir de Ruíz Espinar, A. (2021)

3.2. Disseny de la investigació

La metodologia de la meua investigació ha estat escollida tenint en consideració el caràcter personal que té l'objecte d'estudi: com es treballa l'expressió oral als centres educatius i quin paper juga la llengua catalana a la societat actual.

Per tant, he dut a terme el meu treball mitjançant una metodologia qualitativa. La investigació consisteix en la recerca d'informació a partir de la transmissió de coneixements i opinions, de manera objectiva, de professionals competents i qualificats, a partir de les seves vivències i observacions.

Parts d'una entrevista

Mètode	S'han dut a terme 3 entrevistes semiestructurades, amb les preguntes preparades i planificades prèviament.
Procediment	Les entrevistes s'han dut a terme a partir de l'objectiu proposat: conèixer la realitat educativa i les dificultats que es troben els docents a l'hora de treballar la competència lingüística, i si la poesia és present dins les aules.
Participants	Els entrevistats han estat una mestra d'Educació Infantil (3-6), un mestre i director d'un centre d'Educació Primària, i un professor de Llengua Catalana i cap d'estudis d'un centre d'Educació Secundària.
Instruments	Totes les entrevistes s'han dut a terme de manera presencial, seguint una estructura establerta (pregunta-resposta).

Font: Elaboració pròpia.

3.2. Selecció de la mostra

Amb aquesta eina d'avaluació he pogut valorar els diversos punts de vista des de la perspectiva de docents experts en la matèria. He triat docents amb una llarga trajectòria dins el món de l'educació, la seva experiència m'ha aportat molta informació. Tots fan feina per a l'ensenyament públic i dos d'ells, en aquests moments estan dins equips directius, la qual cosa fa que tinguin una visió molt més global del que succeeix amb l'expressió oral de la llengua catalana a dins els centres escolars. I a la vegada he pogut obtenir informació de si estaven d'acord amb la meva afirmació que la poesia és un bon recurs per treballar la competència comunicativa. M'ha semblat important entrevistar un mestre de cada etapa educativa des d'Educació Infantil, fins a l'etapa d'Educació Secundària.

Pel que fa a la selecció de la mostra, aquesta ha estat escollida tenint en compte l'interès principal: recollir dades rellevants i de qualitat, extretes a partir de vivències i experiències de professionals especialitats en la matèria.

Aquesta mostra s'ha creat a partir de la col·laboració de 3 docents:

Na **Xisca Esteve** és mestra d'Educació Infantil al *CEIP Galatzó*, centre situat a Capdellà (Calvià). Aquest és el seu segon any, i el fet d'haver fet feina a centres educatius diferents li ha permès adquirir una gran experiència i coneixements rics i variats. Es va introduir al món de l'educació a l'any 1980, fa 41 anys i ha passat pels dos cicles d'Educació Infantil (0-3 i 3-6), la qual cosa també va fer que em decantés per ella, la seva experiència resultaria molt valuosa pel meu treball.

En **Miquel Herrera** és mestre i director del *CEIP Puig de sa Morisca*, situat a Santa Ponça (Calvià). Ja fa molts anys que està en contacte amb la literatura i la poesia, i això li ha permès tenir els coneixements necessaris per a introduir recursos innovadors i alternatius amb l'alumnat, comprovant així els resultats any rere any. A l'any 1982 va començar a impartir classes a adults durant el servei militar, i un any després va començar com a mestre funcionari de carrera fins a l'actualitat. Ha estat tutor d'aules d'educació especial (atenció a alumnat amb síndrome de Down, paràlisi cerebral, TEA...). Durant aquests anys, ha treballat a moltes escoles diferents de les illes, i des del 2012 ha exercit el càrrec de director al mateix centre educatiu.

En **Manel Suárez**, és cap d'estudis i professor de Llengua Catalana i Literatura a l'*Ies Bendinat* (Bendinat), i investigador. Ell té una trajectòria immensa dins el món de l'educació: al 1981, fa 40 anys, va iniciar el seu camí com a docent. Va sortir durant un temps del món de l'educació per endinsar-se a dins el món de la política, on va estar 16 anys exercint el càrrec de regidor de cultura, i finalment va retornar a l'àmbit educatiu. Pel que fa a la seva tasca com a investigador, l'ha orientat a l'estudi de la Segona República a Calvià i a la recuperació dels testimonis de la repressió i l'estudi de les presons franquistes a Mallorca. Entre altres obres, ha publicat: *La vaga de les collidores d'oliva de Calvià (1932)*, *Suborns i tretes a la presó de Can Mir (1936-1941)*, *La presó de Can Mir. Un exemple de la repressió feixista durant la Guerra Civil a Mallorca (2011)*...

En aquest cas, tenia clar des del principi que en Manel jugava un paper fonamental al meu treball. M'ha aportat una perspectiva social, política i educativa que m'ha permès contrastar amb la informació adquirida al llarg de la carrera.

4. Estructura i desenvolupament dels continguts

4.1. ENTREVISTES

4.1.1. Anàlisi dels resultats

Una vegada duta a terme la transcripció de les dades obtingudes de les entrevistes, hem de passar a analitzar els resultats, posant en comú les idees i els matisos diferencials de cada docent. D'aquesta manera, tindrè una perspectiva rica i variada sobre el treball de l'expressió oral dins l'aula, les diferents metodologies per tractar la poesia, i quina és la seva opinió envers la situació actual de la Llengua Catalana. Encara que faré un breu resum d'allò que explica cada entrevistat, recomano llegir les entrevistes senceres.

He volgut fer èmfasi i realitzar una quantitat de preguntes elevada al mestre d'Educació Primària, ja que aquesta és l'etapa educativa en la qual centro el meu treball. Les preguntes realitzades als entrevistadors són les següents:

4.1.1.1. Educació Infantil (3-6)

Xisca Estévez *Entrevista completa a l'apartat 7. Annexos

- 1) Què és per tu l'expressió oral?
- 2) Trebal·leu la poesia a l'aula? Com?
- 3) Quina és la teva opinió envers la situació actual de la Llengua Catalana? Quin futur preveus?

4.1.1.2. Educació Primària (6-12)

Miquel Herrera *Entrevista completa a l'apartat 7. Annexos

- 1) Quina importància té per tu l'expressió oral?
- 2) Quin és el nivell actual d'expressió oral dins l'aula?
- 3) Feu totes les assignatures en català?
- 4) Trebal·leu la poesia? Quins recursos empreu?
- 5) Quina és la teva opinió envers la situació actual de la Llengua Catalana? Quin futur preveus?

4.1.1.3. Educació Secundària (12-16)

Manel Suárez *Entrevista completa a l'apartat 7. Annexos

- 1) Quin és el nivell actual d'expressió oral de la Llengua Catalana a Secundària?
- 2) Treballeu la poesia a l'institut? Com?
- 3) Quina és la teva opinió envers la situació actual de la Llengua Catalana? Quin futur preveus?

Com podem veure, he obtingut un total de tres entrevistes presencials, les quals han anat dirigides a docents de diferents etapes educatives.

La primera pregunta va lligada a la importància de l'expressió oral i al nivell actual per part dels alumnes. Suárez Salvà, M. (2021) comença el seu discurs així:

“Lamentablement, hem de parlar d'expressió oral, perquè hem denotat un empobriment generalitzat de les capacitats d'expressar-se oralment. En aquest cas no hi ha un problema de llengua catalana, ni de llengua castellana, ni de geografia: hi ha un empobriment del llenguatge, del vocabulari, de la construcció de frases i d'expressar idees preocupant.” Aquesta és la primera evidència que tenim sobre l'empobriment del llenguatge als infants d'avui dia, i no estem parlant d'infants d'Infantil o Primària, sino d'infants d'ESO. A mi em va impactar les situacions que es troba dins l'aula, no som conscients de la gran mancança de les habilitats lingüístiques que tenen cada vegada més infants. Un exemple de conversa que té habitualment dins l'aula és el següent:

“+Com estàs?

-Bé

+Com has passat el cap de setmana?

-Bé

+Ets capaç de contestar-me d'altra manera que no sigui amb monosíl·labs?

-...

Aleshores, no em queda més remei que començar a treballar el concepte d'oració com a eina de comunicació; una oració té un subjecte, un verb i un complement, anem a parlar construint oracions.” (Suárez, 2021)

Pel que he pogut comprovar a partir de l'entrevista, cada vegada arriben més infants a Secundària sense una base sòlida de coneixements i recursos lingüístics. Aquí sorgeix un altre desencadenament: tot això és culpa de la feina que duen a terme els mestres d'Infantil i Primària? Suárez Salvà, M. (2021) respon de la següent manera:

“El mecanisme més senzill és donar la culpa als mestres d’Educació Primària, però això és una errada descomunal, assistim a això, i crec que hi ha varies causes, sobretot la causa social: el seu nivell de vocabulari i manera de relacionar-se entre ells, el nivell de conversa i les paraules que utilitzen, les relacions a casa (comunicació fluida amb la família), els inputs que reben des de l’exterior (que no són positius): la televisió no és una fàbrica de bones expressions, sobretot els programes que cada vegada miren més: “La isla de las tentaciones”, “Sálvame de luxe”... quan sents parlar a aquesta gent et qüestionen moltes coses, perquè penses: “Ostres, no tenen 70 anys, tenen 25-26 anys, i això vol dir que han passat per Infantil, Primària, Secundària i alguns Batxillerat.”

Un altre punt del qual va parlar i destacaria és la falta de vocació per part dels docents d’educació Secundària. No basta ser bo en matemàtiques, si no ets capaç de ser un docent que respecta els ritmes d’aprenentatge de cada infant, i que s’interessa per cercar diferents recursos metodològics que incentivin a tot l’alumnat. Suárez Salvà, M. (2021), explica:

“Em feia molta gràcia llegir aquests dies a la premsa que la Universitat està fent el primer filtratge dels futurs mestres d’Infantil i Primària. Un pensa: “és fantàstic”, però això té una lectura negativa: el problema no el tenim a Infantil i Primària, el problema greu el tenim a Secundària. Per ser professor de secundària l’única cosa que has d’acreditar és una llicenciatura o un Grau, no la teva capacitat per ser docent i relacionar-te amb els alumnes. Tu pots ser un biòleg boníssim, però alomillor no estàs capacitat per estar dins una aula, i aquest filtre no hi és a secundària, i hauria de ser-hi.”

Una de les principals dificultats que ens trobem dins el món de l’educació és la cultura de l’esforç i el compromís amb la llengua per part dels docents. Segons Esteve Martínez, Xisca (2021)

“El català és una llengua minoritària, i a l’illa qui la necessita? Vagis on vagis ho trobes tot bilingüe. A l’escola l’estem perdent, estem necessitant dinamitzadors lingüístics. Què diu això del professorat? És un esforç per part nostra; si tingués 2 alumnes anglesos o estrangers, em seria molt més fàcil fer ús del castellà, que no del català, però tot i així hem de fer l’esforç, i això és algo que no tenim en compte tots els docents.”

Un punt molt interessant que va explicar el director del CEIP Puig de sa Ginesta, és que a l’escola treballen per referents. Herrera Pastrana, M. (2021) ens explica:

“Jo som mestre de català, per tant tot el que faig amb ells és en català, en canvi hi ha altres mestres que son referents de castellà (un nombre molt reduït) i tot el que fan cap a ells és en castellà, i els d’anglès igual. Això genera uns espais de comunicació, de manera que tu veus a aquesta persona, i ja saps que has de parlar en aquell idioma.”

Aquesta metodologia de centre pot ser molt útil a l’hora potenciar totes i cada una de les llengües, ja que d’aquesta manera els infants tenen un equilibri idiomàtic.

Pel que fa a la poesia, tots els entrevistats han afirmat que fa un ús important d’ella, i que consideren que és una eina molt útil i significativa per treballar amb els infants. Herrera Pastrana, M. (2021) afirma: “A vegades m’he trobat exalumnes que ara deuen tenir 40 anys, i quan me veuen lo primer que fan és recitar-me una de les poesies que va aprendre amb mi, és una cosa que queda, perquè a part de lo que és l’entonació i el vocabulari, té un ritme, té rima... és un joc i tot el que sigui un joc és factible.” Indubtablement, la poesia és un recurs literari que interessa i arriba a l’alumnat de manera significativa.

Per acabar amb la darrera pregunta “Quina és la teva opinió envers la situació actual de la Llengua Catalana”, el cap d’estudis de l’Ies Bendinat pensa que s’ha romput el consens amb el tema idiomàtic i lingüístic, i això, evidentment, ha tengut unes greus conseqüències dins els centres educatius. També pensa que no preveu l’extinció de la nostra llengua, ja que aquest és un procés lent. D’altra banda, aquestes són les paraules textuais d’Esteve Martínez, Xisca (2021): “Penso que és un procés que acabarà en extinció. Veig que a les escoles cada vegada s’estan perdent més els referents lingüístics, cada vegada hi ha més mestres que més fàcilment giren la llengua i no es mantenen com a referents lingüístics i crec que això és fonamental”. L’opinió del director del CEIP Puig de sa Ginesta coincideix amb aquesta, ja que pensa que pot arribar a l’extinció si no ens comprometem seriosament amb la nostra llengua i cultura. Així ho explica amb les seves paraules: “Una cultura, una llengua, un idioma és un estament viu, i si no som nosaltres, difícilment vendrà algú de defora a salvar-lo. S’ha de mantenir, practicar i lluitar per aconseguir-ho.”

4.2. UNITAT DIDÀCTICA

4.2.1. Contextualització

Aquesta Unitat Didàctica ha estat elaborada per a dur a terme amb infants de 2n cicle, més concretament de 4t curs. La unitat didàctica tracta la poesia com a recurs per a treballar i potenciar la competència oral i escrita de l'infant a partir d'activitats elaborades i centrades a fomentar la cooperativitat, la seguretat i la comoditat parlant en català, la creativitat i la reflexió, i l'autonomia.

Consta de 6 sessions, les quals dues d'elles estan enllaçades entre sí, per tant seran activitats diferents, progressives i evolutives, on cada una d'elles tindrà un objectiu diferent.

4.2.2. Objectius

- 1) Introduir la poesia dins l'aula a partir de diferents metodologies.
- 2) Mostrar una nova perspectiva de l'ensenyament de l'expressió oral.
- 3) Treballar transversalment diferents competències.
- 4) Treballar les emocions dins l'aula.
- 5) Conèixer i descobrir diferents autors del món literari.

4.2.3. Continguts

Podem diferenciar 3 tipus de continguts: conceptuals, procedimentals i actitudinals:

1) Conceptuals

- El concepte de poesia.
- Aprendre a analitzar un poema.
- El concepte de comparació.

2) Procedimentals

-Interacció activa amb el grup o el docent en qualsevol situació comunicativa de l'aula, tant espontània (converses, explicacions de vivències personals, etc.) com dirigida (diàlegs, instruccions, exposicions, debats, etc.)

-Producció de textos orals, en diferents situacions i per a diferents finalitats: narracions, diàlegs, exposicions, debats...

3) Actitudinals

-Interès per expressar-se correctament, valorant les normes que regeixen l'intercanvi comunicatiu oral: exposició clara; escolta atenta; respecte pel torn de paraula; entonació i pronunciació adequades; postures i gests adequats...

-Escolta i reproducció de textos i jocs lingüístics o de tradició oral de la literatura de les Illes Balears: dites, contes, endevinalles...

4.2.4. Competències

Les competències que es treballen en aquesta Unitat Didàctica són les següents:

1) Competència d'autonomia e iniciativa personal

Per a que hi hagi un aprenentatge ric i significatiu, els Infants han de ser protagonistes del seu propi aprenentatge, i el mestre o la mestra ha d'incentivar a l'alumnat a descobrir per ell mateix fins a on és capaç d'arribar, treballant l'autonomia i l'autogestió de la feina i el temps.

2) Competència en comunicació lingüística:

Adquirir una bona comprensió i expressió oral, a més d'un vocabulari totalment desconegut i ric en contingut.

3) Competència d'aprendre a aprendre:

Ser conscient dels processos i de les estratègies necessàries per desenvolupar les pròpies possibilitats, acceptar els errors i aprendre, desenvolupar hàbits d'esforç i responsabilitat en la

feina. El mestre tindrà un paper de guia i seran els propis alumnes que arribin per ells mateixos als objectius establerts mitjançant la seva capacitat i autonomia de treball.

4) Competència social i ciutadana:

Reconèixer la importància de respectar el torn de paraula i l'opinió dels companys. Vivim en una societat amb diversitat cultural i d'opinió, per tant hi ha d'haver una interacció i una relació partint des del respecte i la igualtat.

4.2.5. Metodologia

En aquesta Unitat Didàctica busco treballar els aspectes més significatius de la poesia, d'una manera lúdica i entretinguda. El principal aspecte a treballar és l'expressió oral, i per això, empro com a recurs diferents metodologies on l'infant ha de ser capaç d'escriure un petit poema a la darrera sessió.

Com a conseqüència, la metodologia d'aquesta Unitat Didàctica està basada en el descobriment guiat, és a dir, el mestre introdueix un concepte important a treballar i aconsella als alumnes com assolir-lo, fins aconseguir que l'alumne arribi al concepte desitjat.

Pel que fa a les activitats que es presenten, tenen relació amb l'entorn proper de l'infant, i s'han intentat dur a terme de la forma més atractiva i pràctica possible per despertar així l'interès i motivació de l'alumnat.

Com he explicat anteriorment, el paper del mestre o la mestra serà el de guia, introduint situacions reals i conduint a l'infant a assolir l'aprenentatge establert.

Abans de començar cap sessió, és fonamental dur a terme una pluja d'idees per tal de saber quins són els coneixements previs dels infants i les possibles dificultats que puguin sorgir. Durant les sessions, el docent participarà activament, i animarà a l'alumnat a què expressi i comparteixi les seves idees, emocions i sentiments amb la resta de companys i companyes. L'objectiu principal és que gaudeixin parlant en català, i que ho facin sense cap mena de pressió.

L'avaluació es durà a terme a partir de l'observació, i es centrarà principalment en l'evolució de l'infant durant el curs, en la cooperació, interès i en el nivell d'implicació mostrat durant

les sessions.

4.2.6. Avaluació

Pel que fa a l'avaluació, es valorarà, en línies generals, el procés evolutiu de l'infant. L'observació com a instrument avaluatiu és molt útil, ja que ens aporta una visió molt més àmplia i propera de les possibles dificultats o millores que es produeixen durant el curs.

Sempre he pensat que un dels punts més importants per a adquirir un aprenentatge ric i constantment actiu és l'autoavaluació i la coavaluació. És fonamental treballar des de la primera infància la capacitat per autoavaluar i coavaluar, descobrint així quins són els punts forts i punts febles de cada un i ser capaç de fer una autocrítica constructiva, acceptant i treballant per millorar aquests errors a partir de diferents recursos i alternatives. És per això, que he trobat interessant que els alumnes hagin d'avaluar als companys a partir d'una rúbrica amb uns ítems establerts.

“Normalment l'alumnat aprèn a ser capaç d'autoavaluar-se a partir d'avaluar els companys i companyes, amb la finalitat d'ajudar-los, ja que sovint reconeixen millor què han fet correctament i els seus errors a partir d'identificar-los en les produccions d'altres. Per tant, la nostra tasca com a educadors es centra més en promoure sistemes, estratègies i pautes que afavoreixin l'avaluació entre iguals i l'autoavaluació.” (Col·legi Episcopal de Lleida, 2018)

4.2.6.1. Criteris de qualificació

A l'hora d'avaluar el procés de l'alumnat, ens guiarem a partir de la següent rúbrica:

<i>Treball individual</i>	30%
<i>Treball Cooperatiu</i>	50%
<i>Actitud</i>	20%

4.2.7. Temporalització, material i organització de les sessions

Activitats	Temporalització	Organització	Materials
“TOTS ELS COLORS QUE PORTEM DINS”	60 minuts	Grupal	Poema “L'alegria”, pals de colors

“FEM COMPARACIONS”	60 minuts	Individual	-
“QUÈ HI TROBAREM A LA BIBLIOTECA?”	60 minuts	Grupal	Llibres seleccionats de la biblioteca de l’escola
“AVUI CANVIEM EL ROL”	45 minuts	Grupal	-
“BON PROFIT”	45 minuts	Grupal	Llibre poètic “Bon Profit” de Miquel Martí i Pol
“CUINERS/ES POETES”	60 minuts	Individual	Ingredients i material específic de cada poema

ACTIVITAT 1. “TOTS ELS COLORS QUE PORTEM DINS”

La primera activitat partirà d’una pluja d’idees sobre la següent qüestió: “Què és la poesia?” “Coneixeu algun poema?” A partir d’aquí els infants podran introduir-se una mica en el tema, aportant els seus coneixements i les seves idees i escoltant les de la resta de companys i companyes. Abans de dur a terme una activitat nova a l’aula, és fonamental saber quins són els coneixements previs dels nostres alumnes, ja que d’aquesta manera podem saber de quina base partir.

Una vegada s’hagi extret una definició conjunta i completa sobre el significat de poesia, els hi llegirem el títol del poema que treballaran: “L’alegria” de Joana Raspall, i a partir d’aquí sorgirà una conversa prèvia sobre què és per a ells l’alegria, com se senten quan estan alegres, de què pensen que parlarà el poema, etc. Crear un ambient d’intriga i misteri dins l’aula a partir d’un contingut nou i desconegut permet captivar l’atenció i l’interès de l’infant, incentivant així la seva participació. A més a més, considero que és molt important no donar una resposta immediata als infants, cal donar l’oportunitat de què puguin reflexionar i anar més enllà; la funció del mestre hauria de ser la d’acompanyar-los a la descoberta de nous mons, reconduint el fil conductor de l’aprenentatge i reforçant les habilitats de la reflexió i el pensament a partir del diàleg.

Seguidament, llegiran entre tots i totes el poema, i s’extrauran conclusions sobre allò que vol expressar l’autora.

L'ALEGRIA

‘‘Amb tots els colors
faré una llaçada
i la guardaré
en capsa tancada.
quan em llevi trista
qualsevol matí,
d'una tisorada
en prendré un bocí,
l'aixecaré enlaire
com a banderola!
...Vindrà l'alegria
i no estaré sola.’’

Joana Raspall

Treballar les emocions des de la primera infància aporta molts beneficis pels infants i pel grup classe, i com a docents hem d'ensenyar els infants a gestionar-les. És per això, que l'activitat 1 finalitzarà de la següent manera: col·locarem als nins i nines en cercle, de manera que tots i cadascun d'ells sentin que tenen un lloc dins l'aula i que es puguin veure les cares. Enllaçant el poema d'Alegria, proporcionarem als infants una capsa on hi haurà pals de diferents colors per a cada un, i cada color representarà una emoció. Cada pal tindrà l'inici d'una frase escrita, per exemple: ‘‘Sento calma quan...’’ o ‘‘Em fa por...’’. Els nins i nines, sense mirar, hauran d'agafar un pal i així com estiguin col·locats, hauran d'explicar als seus companys i companyes una situació en la qual sentin l'emoció que els hi ha tocat.

D'aquesta manera, animem als infants a parlar i a expressar les seves emocions dins l'aula i el poema haurà estat un bon fil conductor per treballar-les.

ACTIVITAT 2. ‘‘FEM COMPARACIONS’’

La segona activitat anirà enllaçada amb l'anterior. Per començar, introduïrem la sessió amb un petit recordatori d'allò que treballàrem la setmana passada.

Introduïrem el terme *comparació*. Explicarem que aquest és un recurs literari que sovint s'utilitza per a la creació d'un poema; la comparació estableix una relació entre dos elements

a partir d'una característica comuna. Entre tots i totes, posarem diferents exemples perquè entenguin bé el concepte. Seguidament, explicarem quina és l'estructura d'un poema: es divideix en estrofes les quals es fraccionen en versos, hem de tenir en compte les síl·labes i la rima de les paraules, l'autor/a sol expressar sentiments o idees sobre un tema concret, etc.

Durant aquesta activitat hauran de treballar individualment. És cert que el treball cooperatiu permet adquirir unes competències imprescindibles pel desenvolupament de l'infant, però també és important treballar l'autonomia, la reflexió amb un mateix, l'autogestió del temps i de la feina i l'educació emocional.

L'activitat consistirà a dedicar un poema a cada emoció. Individualment, hauran d'elegir 3 emocions que sentin properes i hauran d'escriure un poema curt on hi hagi la presència de diferents comparacions. Per exemple: "*Estic trista com la falta de música per un artista*". Aquesta activitat permetrà introduir l'infant al concepte de poesia, treballant alhora la reflexió, la imaginació i la creació pròpia.

Una vegada tots tinguin el seu poema, hauran d'exposar de manera oral les seves creacions i compartir-les amb els companys.

Finalment, parlarem una mica d'allò que haurem treballat: "Heu vist que tots i totes sou capaços de crear un poema?" "Què penseu que heu après?" "Us ha agradat l'activitat?"

Dedicar els darrers minuts de la sessió a la conversa sobre allò que han après, què els hi ha agradat més, què els hi ha agradat menys, etc., permet que l'infant sigui conscient de l'aprenentatge assolit, i també ens permet a nosaltres conèixer els resultats obtinguts i comprovar quins dels objectius proposats a priori s'han assolit.

ACTIVITAT 3. "QUÈ HI TROBAREM A LA BIBLIOTECA?"

Els infants sovint necessiten canviar l'espai d'aprenentatge, sortir de les quatre parets on passen tantes hores al dia. Hem de proporcionar diferents espais d'aprenentatge on se sentin segurs i on puguin descobrir, explorar i experimentar; el fet de sortir de l'aula ja és un gran incentiu i canvi de rutina per a ells. Segons Cabanellas et al. (2005, p. 95) "El concepte d'espai ha de ser un terreny de joc, d'exploració i aventura. Un laberint que es pugui modificar tantes i tantes vegades perquè es transformi el territori d'una manera simbòlica."

L'espai protagonista d'aquesta activitat serà la biblioteca de l'escola. "L'*Spine Poetry*" és una tècnica de creació de poemes a partir dels títols escrits als lloms dels llibres, el seu origen prové del projecte *Sorted books*, de Nina Katchadourian.

En aquest cas, l'activitat consistirà en el fet que cada alumne haurà d'escollir 4 llibres que els cridin l'atenció de la biblioteca de l'escola, i una vegada hagin dut a terme el seu recull, es col·locaran en grups de 4 o 5 persones. L'objectiu de la sessió és que entre tots els membres del grup, elaborin un poema amb l'única condició que apareguin els títols dels llibres seleccionats, així tendran un total de 16 o 20 títols. Durant aquesta activitat, el paper del mestre o la mestra serà el de guia, únicament passarà de grup en grup assegurant que no hi hagi cap dubte, però seran els infants els qui s'encarregaran d'encaminar el tema de la seva creació.

ACTIVITAT 4 "AVUI CANVIEM EL ROL"

L'activitat 4 anirà enllaçada amb l'anterior. A partir dels poemes escrits a partir dels lloms dels llibres, cada grup haurà de recitar la seva obra d'art davant tota la classe, tenint en compte els punts clau per a fer-ho correctament: un to de veu adequat, vocalitzar correctament, el ritme i l'entonació, la postura... Hi haurà un total de 3 grups, i cada un d'ells tindrà un paper concret: quan un grup estigui exposant, hi haurà un grup encarregat de fer de jurat i aquest haurà d'avaluar els seus companys seguint els ítems de la següent rúbrica:

RÚBRICA EXPRESSIÓ ORAL

	1	2	3
Fluïdesa	Parla sense interrupcions i l'explicació és continuada.	Encara que de tant en tant dubta i retura, parla de manera continuada.	Fa tantes interrupcions que tinc dificultats per seguir el fil d'allò que explica.
Postura i moviment	Mostra una bona postura i acompanya les paraules amb	Manté una postura correcta, tot i que han mancat gestos acompanyant les	No ha alçat la mirada cap als espectadors ni un moment, i no presenta cap gest.

	gestos i mirades.	seves paraules.	
To de veu	Parla amb un to de veu suficientment alt i clar, l'entenc a la perfecció.	Encara que ha parlat clar, hi ha hagut qualche moment que no he entès allò que explicava.	Hem hagut de demanar varies vegades que parli més alt i clar.
Informació interessant	La creació poètica és creativa i original.	La creació és original, però s'ha repetit en varies ocasions.	Ha fet moltes repeticions, i no hi ha una concordança entre els versos.

Font: Elaboració pròpia

Fer jocs de rols amb l'alumnat permet que aquest experimenti diferents papers i es posi a la pell d'una altra persona. D'aquesta manera també treballem i potenciem la coavaluació i autoavaluació, competències fonamentals pel desenvolupament de l'infant.

Dur a terme aquests tipus d'activitats incita que els nins i les nines siguin més conscients d'allò que fan i com ho fan.

ACTIVITAT 5. "BON PROFIT"

Miquel Martí i Pol va ser un poeta, escriptor i traductor català, un dels més populars del segle XX. Va escriure una gran varietat de llibres poètics, destacant: "*Estimada Marta*", "*La Fàbrica*", "*Vint-i-set poemes en tres temps*"... Però en aquesta sessió farem especial èmfasi en un llibre de poemes que va escriure l'any 1988 anomenat "*Bon Profit*".

OUS FERRATS

Quan es couen, quins esclats,

els ous ferrats,

fins i tot, si no es vigila,

poden fer alguns disbarats.

I un cop cuits, ben presentats,

els ous ferrats,
se'ls mengen sense ganyotes
fins i tot els desganats.

La quarta activitat anirà enfocada a l'aprenentatge de l'estructura d'un poema i a la poesia gastronòmica. A partir de la introducció de la vida de Miquel Martí i Pol i el llibre poètic "Bon Profit", animarem els infants a crear la seva pròpia recepta de cuina, seleccionant els ingredients, explicant els passos a seguir... i una vegada hagin decidit la primera part de l'activitat, hauran de crear un poema on s'expliqui la recepta, vers per vers i estrofa per estrofa, tenint en compte tots els elements característics de la poesia: la separació per estrofes, la rima, els versos, etc. Hem de recomanar que sigui una recepta amb ingredients senzills.

Encara que durant aquesta activitat no treballarem de manera explícita l'expressió oral, ens servirà de vehicle per a realitzar la següent activitat de manera significativa i coherent.

ACTIVITAT 6. "CUINERS/ES POETES"

La darrera activitat serà una mica especial. Els infants hauran de dur els ingredients i el material necessari per a dur a terme la seva recepta inventada, i recrear-la en directe dins l'aula. Asseguts en cercle, un per un anirà sortint davant de la classe, i primerament recitarà el seu poema gastronòmic (el qual haurà pogut preparar i millorar durant tota la setmana). Seguidament recrearan la recepta inventada passa a passa, explicant, aquesta vegada, amb les seves paraules en què consisteix la seva creació.

Aquesta és una forma de treballar l'expressió oral de manera divertida i dinàmica, als infants els agrada ser participants del seu aprenentatge, i així també aconseguim que cada un dels nins i nines de la classe tingui un moment de protagonisme.

Com a docents, hem d'apostar per metodologies que respectin el ritme, les necessitats i els interessos de cada infant, i hem de deixar que siguin ells els protagonistes del seu propi aprenentatge, ja que únicament així aconseguirem adquirir un procés d'ensenyança-aprenentatge ric, significatiu i recíproc. Penso que aquesta activitat engloba tots aquests factors.

4.2.8. Bibliografia

Curriculum: <https://intranet.caib.es/sites/curriculums/f/330273>

Boix, A. (2017): «Innovació educativa en l'etapa 0-3». Disponible a: [hBtts://criatures.ara.cat/escola/innovacio-educativa-etapa-0-3-escola-bressol_1_1348146.html](https://criatures.ara.cat/escola/innovacio-educativa-etapa-0-3-escola-bressol_1_1348146.html)

Anònim (2016): «Unitat de Suport a la Qualitat i la Innovació Docent ESUP/DTIC». Disponible a: <https://www.upf.edu/web/usquid-etic/jocs-rol>

Anònim (2011) «Jornades Culturals: ‘l’Alimentació’ a Universitat Pompeu Fabra. Disponible a: <https://blocs.xtec.cat/setmanaculturalpuiggracios2013/poesia-2/el-bon-profit-de-miquel-marti-i-pol/>

Anònim (2021). «Recuperat 18 Juny 2021, desde https://ad.uib.es/estudis2021/pluginfile.php/662192/mod_resource/content/1/Dossier%20de%20pràctiques%20LiCUP.pdf

5. Conclusions

Durant els quatre anys de carrera, he tingut l'oportunitat d'anar adquirint una sèrie de coneixements i vivències les quals m'han permès descobrir i donar-li forma al tipus de docent que vull ser en un futur.

El meu Treball de Fi de Grau també m'ha permès investigar i aprofundir sobre quina és la realitat actual quant a la competència comunicativa dels infants. A partir de les entrevistes fetes als docents, he pogut reafirmar-me en la idea que la poesia és un recurs molt adient per treballar l'expressió oral i he constatat la trista realitat de la situació actual quant a la parla del català als entorns educatius.

Quant als objectius que m'havia proposat a l'inici de la investigació, penso que els he assolit. Tot i que al principi he tingut certes dificultats a l'hora d'encaminar el meu TFG, estic molt satisfeta amb els resultats obtinguts. El tema que he seleccionat, a priori era un tema que em cridava l'atenció, però mai m'havia aturat a reflexionar sobre el futur que li espera a la nostra llengua, o sobre les innegables i preocupants mancances d'expressió, tant escrita com oral, que tenen cada vegada més infants.

Quant a les noves línies de futur tinc molt clar que els estudis de grau de magisteri m'obriran una porta cap a la docència, però que encara em queda moltíssim per aprendre. Veig clarament la necessitat de dur a terme una formació constant. Els docents acompanyem els infants en el seu procés maduratiu i per tant hem de tenir prou recursos, prou coneixements i aquests els anirem adquirint mitjançant una formació àmplia i variada. La llengua, les matemàtiques, la música, la plàstica, les emocions... tot és igual d'important i necessari dins un centre educatiu.

Estic convençuda que aquest treball de fi de grau marcarà el meu futur com a mestra, he de ser capaç d'escoltar, de transmetre la importància de la comunicació verbal, de prioritzar l'expressió de sentiments per part dels infants. M'agradaria que els meus alumnes descobrissin el plaer de llegir, escoltar i fer poesia i per últim lluitaré perquè la nostra llengua, el català, no mori. Partiré sempre del respecte cap a qualsevol altra manifestació cultural, cap a qualsevol altra llengua, però parlant sempre en català, és el nostre patrimoni cultural i com a tal m'agradaria que els meus futurs alumnes l'arribin a estimar, conèixer i dominar.

De petita vaig anar a l'Escoleta Gianni Rodari i record que al meu àlbum història sortia un poema d'aquest autor d'allò més especial. Vull acabar el meu TFG amb ell.

FACÈCIES DE CARNAVAL

Carnaval,
tota facècia val.
Em posaré una màscara
de gran Titella
i diré que he inventat
la flor més bella.
Em posaré una màscara
de Pantaleó,
diré que cada esternut meu
val un milió.
Em posaré una màscara
de pallasset,
per fer creure a tothom
que el sol és fred.
Em posaré una màscara
d'emperador,
durant un parell d'hores
seré el senyor:
quan jo digui la màscara
se l'hauran de treure aquells
que la porten posada
tot l'any sota els cabells.
I molt divertit
el carnaval serà
si podem veure la cara
que de debò certa gent fa.

GIANNI RODARI/ MIQUEL MARTÍ I POL

6. Referències bibliogràfiques

Navarro Mafé, C. (2015): «La naturalesa de la poesia o la poesia de la naturalesa en les aules de Primària», p. 5-7. Disponible a: https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/145463/Navarro_Mafe_Carina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Bordons, G., Casals, A. (2012): «Música i poesia, punts de trobada», a *Temps d'Educació*, p. 7-9.

Ganzer, L. (2020): «Sistematitzant l'aprenentatge d'habilitats argumentatives. El debat virtual a Secundària, una eina didàctica i inclusiva», p. 2-6.

Bordons, G., Casals, A. (2012): «Poesia, música i escola: un triangle sonor», a *Temps d'Educació*, p. 11-30.

Cerrillo, P.C. (2007b). «Poesía y escuela: reivindicación de la Poesía Infantil». *Lenguaje y Textos*, 26, 33-52.

Bordons, G. (2016): «La poesia, fanal de l'educació», a *Temps d'Educació*.

Rengel Rodes, E., Dalmau Galán, L. (2016): «La importància de la literatura en l'educació infantil: proposta d'aplicació pràctica», a *Annexos TFG*. Disponible a: http://repositori.uvic.cat/bitstream/handle/10854/4808/trealu_a2016_rengel_esther_importancia_literatura_annexos.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Currículum de les Illes Balears: <https://intranet.caib.es/sites/curriculums/f/330273>

Penalva Verdú, C., Mateo Pérez, M. A. (2006): «TÈCNIQUES QUALITATIVES D'INVESTIGACIÓ». Disponible a: https://www.researchgate.net/profile/Miguel-Mateo-Perez/publication/39438258_Tecnicas_qualitatives_d'investigacio/links/56e6a56408ae65dd4cc1b6dd/Tecnicas-qualitatives-dinvestigacio.pdf

Aliagas, L. (2020): «EL CATALÀ SEGUEIX SENT COSA DE TOTES: NOUS REPTES PER LA NORMALITZACIÓ» a *Debats per demà*. Disponible a: <https://debatspeldema.org/el-catala-segueix-sent-cosa-de-totes-nous-reptes-per-la-normalitzacio/>

Anònim (2018): «COMPARTIM L'ACCIÓ EDUCATIVA DE LES FAMÍLIES», a *Col·legi Episcopal de Lleida*. Disponible a: <https://www.cepiscopal.org/blog/2018/05/30/la-importancia-de-lautoavaluacio-i-la-coavaluacio/>

Junyent, C. (2020): «“El català és una llengua en procés d’extinció”» a *Directa*. Disponible a: <https://directa.cat/el-catala-es-una-llengua-en-proces-dextincio/>

Blog poesia:
[http://www.poesia.cat/tus_poemas/1_ver_poemas_por_listado_titulo.php?IDregistre=Mosquits&poeta=Oliver%20i%20Sallar%E8s,%20Joan%20\(Pere%20Quart\)](http://www.poesia.cat/tus_poemas/1_ver_poemas_por_listado_titulo.php?IDregistre=Mosquits&poeta=Oliver%20i%20Sallar%E8s,%20Joan%20(Pere%20Quart))

Franquesa, A. (2010): «Efectes de les tecnologies de la informació i la comunicació sobre els drets humans» a *Drets Humans Emergents*. Disponible a: https://www.idhc.org/arxius/recerca/1416308566-DHE_06.pdf

Arabalears. (2015): «La importància del llenguatge oral en l’aprenentatge» a *Arabalears*. Disponible a: https://www.arabalears.cat/balears/importancia-del-llenguatge-oral-laprenentatge_1_1912011.html

Palomar Negredo, M., Virgili Elvira, A. (2016): «Gestió de conflictes i resolució de problemes» p. 9. Disponible a: https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Materials/1752_EDI/EDI_1752_M08/web/html/media/fp_edi_m08_u3_pdfindex.pdf

Blog de poesia Infantil i Juvenil: <http://bibliopoemes.blogspot.com>

Cesari Crivillers, L. (2017): «**LA IMPORTÀNCIA DELS ESPAIS EDUCATIUS EN L'APRENTATGE DELS INFANTS.**» p. 8-12. Disponible a: http://repositori.uvic.cat/bitstream/handle/10854/5108/trealu_a2017_cesari_laura_importanci_a_espais.pdf?sequence=1&isAllowed=y

7. Annexos

7.1. Transcripció de les entrevistes

7.1.1. Manel Suárez

1) *Quin és el nivell actual d'expressió oral de la Llengua Catalana a Secundària?*

“Lamentablement, hem de parlar d’expressió oral, perquè hem denotat un empobriment generalitzat de les capacitats d’expressar-se oralment. En aquest cas no hi ha un problema de llengua catalana, ni de llengua castellana, ni de geografia: hi ha un empobriment del llenguatge, del vocabulari, de la construcció de frases i d’expressar idees preocupant.

El mecanisme més senzill és donar la culpa als mestres d’Educació Primària, però això és una errada descomunal, assistim a això, i crec que hi ha varies causes, sobretot la causa social: el seu nivell de vocabulari i manera de relacionar-se entre ells, el nivell de conversa i les paraules que utilitzen, les relacions a casa (comunicació fluida amb la família), els inputs que reben des de l’exterior (que no són positius): la televisió no és una fàbrica de bones expressions, sobretot els programes que cada vegada miren més: “La isla de las tentaciones”, “Sálvame de luxe”... quan sents parlar a aquesta gent et qüestionen moltes coses, perquè penses: “Ostres, no tenen 70 anys, tenen 25 26 anys, i això vol dir que han passat per Infantil, Primària, Secundària i alguns Batxillerat.

Què ha passat aquí? el problema és només l’escola? No, però és un d’aquests problemes, i quan més amunt vas, pitjor és el problema.

Han passat dues coses a aquest país: que s’ha romput el consens lingüístic, de manera política absolutament intencionada i perversa (no oblidem que la llei de normalització lingüística a les Balears va ser una llei impulsada pel Partit Popular quan governava Gabriel Canyelles, i el responsable de posar-ho en funcionament era Joan Huguet, aquesta llei marcava determinats aspectes a nivell educatiu que es complien, i es podien complir sense cap problema, perquè el partit de dretes, el PP, també li donava suport, aleshores, no hi havia un fals debat intencionat, un debat partidista en aquest concepte). Això s’ha romput a partir de la declaració d’independència de Catalunya, s’ha desenvolupat un sentiment “anti-Catalunya”, a determinades comunitats de l’Estat, però és un intent pervers perquè està absolutament manipulat políticament, per tant es romp el consens polític i social.

Quan es romp el consens social això esclata també dins les aules, els nins reproduïxen els models que veuen a casa seva. Tenim un empobriment del llenguatge, una ruptura del consens social, i que ha desaparegut en un percentatge elevat el nivell de compromís dels docents d'aquest país.

Hi va haver un moment que pensàvem que a través de l'educació podíem canviar la situació de moltes persones, i era així, i ens comprometíem molt més enllà. En aquests moments, jo crec que hi ha un gran percentatge que s'ha funcionalitzat, és a dir, la meua jornada laboral és de 8-14h, a dins l'aula vull 25, 30 o 45 alumnes que estiguin callats, escoltin el que jo explico i me'n vaig, i tu no pots considerar un alumne com oient, l'has de considerar com a persona, i com a persona duu tota una motxilla a l'esquena, i tu has d'aprendre a considerar-la i valorar-la, i has de desenvolupar aquelles estratègies que et permetin que els alumnes s'interessin, un alumne no s'interessa perquè tu entris dins l'aula, no hem de ser pàmfilis, nosaltres hem de despertar l'interès.

I a dins aquesta tercera pota, duu la meua gran visió crítica: he arribat a la conclusió, molt personal, que és igual qualsevol llei educativa si els docents no estan disposats a canviar, al cap i a la fi, és ben igual el que et diguin, perquè després tu dins l'aula fas el que trobes que has de fer, i ens trobem gent que no hauria d'estar dins les aules.

Em feia molta gràcia llegir aquests dies a la premsa que la Universitat està fent el primer filtratge dels futurs mestres d'Infantil i Primària. Un pensa: "és fantàstic", però això té una lectura negativa: el problema no el tenim a Infantil i Primària, el problema greu el tenim a Secundària. Per ser professor de secundària la única cosa que has d'acreditar és una llicenciatura o un Grau, no la teua capacitat per ser docent i relacionar-te amb els alumnes. Tu pots ser un biòleg boníssim, però alomillor no estàs capacitat per estar dins una aula, i aquest filtre no hi és a secundària, i hauria de ser-hi.

És absurd parlar de com fomentar l'expressió oral amb el català, no és aquest el tema, sinó: com fomentar l'interès pels alumnes per estar dins un centre educatiu, com els hi fem atractius els ensenyaments (tenint en compte que nosaltres formam, qui eduquen són les famílies, que tenen un paper fonamental, i estan delegant en nosaltres l'educació dels seus fills, però volen que els eduquem de la manera que ells voldrien).

Tornant a l'expressió oral i a l'empobriment del llenguatge, tens el reflexe quan tens alumnes a l'aula que no saben construir-te una frase:

+Com estàs?

-Bé

+Com has passat el cap de setmana?

-Bé

+Ets capaç de contestar-me d'altra manera que no sigui amb monosíl·labs?

-...

Aleshores, no em queda més remei que començar a treballar el concepte d'oració com a eina de comunicació; una oració té un subjecte, un verb i un complement, anem a parlar construint oracions.

Jo crec que dins l'aula, tu planifiques una cosa, i de sobte descobreixes un tresor i l'has d'aprofitar a partir de circumstàncies properes a ells, i tot val per a que s'expressin. No és important que expressin els seus sentiments, que a vegades ho és, si no que s'expressin, que aprenguin a expressar-se amb correcció, que vegin altres possibilitats, que no oblidin que el català i el castellà són llengües romàniques i que per tant s'assemblen moltíssim, i això fem.

Què més hem descobert enguany i estan absolutament relacionats? que no saben llegir. Llegeixen sistemàticament, si resulta que tens un problema, que no sàpiguen llegir és ben igual la llengua, els has d'ensenyar a llegir amb fluïdesa, comprensió lectora i despertar en ells l'esperit crític: "això que has llegit què diu? i tu què en penses?" per tant, anem a fer fórmules i estratègies per expressar aquest "tu què en penses".

L'altre element és el tema dels ordinadors, estem acostumats a que escriguin a fulls pautats, pero si te n'adones, quan mires com escriuen, ho fan a la retxa, per tant és igual si tenen línies a cada cm o tenen quadradets, escriuen damunt la retxa i sense mirar els marges, d'on comença i d'on acaba.

Enguany hem decidit fer una experiència que és que els nins i nines de 1r d'ESO han d'escriure una carta als de 6è explicant la seva entrada al centre, què han vist, què els ha agradat... amb això aprofites per explicar com s'escriu una carta. Però el nostre gran drama va ser quan agafen el paper en blanc sense una sola línia: ni un sabia escriure en línia recta, ni un sabia respectar els marges, i varen decidir que els nins han de saber escriure a un full en blanc, no volem chromebooks a l'aula.

Què està funcionant molt bé? Reunions amb els centres de Primària, no només per traspasar la informació, sinó que estem fent reunions amb el professorat del centre per fer un traspàs, per pactar vocabulari: el que noltros diem sintagma nominal, què diuen ells?

Per tant, ells ens diuen a on acaben, i nosaltres ens adaptem. Això té a veure amb l'expressió oral també, que siguin capaços d'expressar un pensament i reformular una oració verbalment, perquè després ho puguin fer per escrit. No és a l'inversa, per tant hem de treballar aquest àmbit i afavorir els grups de conversa.

Quan això ho plantegem amb companys, hi ha qui diu: doncs faré un examen oral així practiquen. NO hem de transformar en un examen i penalitzar l'oralitat, això genera més rebuig cap al català.

Aleshores, l'escenari és aquest, has de rompre les carències que tenen els nins i que no són de Primària, i rompre també la manera de fer pràctica docent a dins els instituts. Estem compartimentats, tenim departament de català, de castellà, anglès, de matemàtiques... i cada departament va fent. Hi hauria d'haver un departament de llengües, un de ciències... és tan absurd el programa, que diu que jo he d'explicar "l'atribut", i el de castellà, "el atributo" a la vegada. Noltros tenim un model de pràctica educativa del S. XIX, i volem seguir aplicant això al segle XXI, i que es respongui a les necessitats del segle XXI.

Tornant a l'inici, hi ha un problema greu d'expressió oral i una ruptura important no generalitzada de la cultura de l'esforç, anem a fer les coses fàcils, no reflexionem, si tenim una pregunta no llegim i demanam o no la fem. A secundària aquests nins duen 9 anys dins un centre, per què tenen un problema a nivell d'expressió? no es culpa dels centres. És cert que et pot tocar un professor que sigui un desastre, però no parlem d'un nin, parlem d'una majoria."

2) *Treballeu la poesia a l'institut?*

"Depèn de la pràctica docent de cada un, per exemple: "un company meu la va treballar el 1r trimestre i es va limitar a ensenyar contar síl·labes, versos, mètrica i rima. Això ho has de fer quan has fet tot lo anterior.

Què pretenc jo amb la meva pràctica docent? Primerament, fer-los entendre que una poesia és una creació i que transmeten un missatge, fins i tot treballem transformar una poesia amb una narració, perquè sempre hi ha una història dins una poesia, per petita que sigui. Aleshores, tu els has d'ajudar a descobrir aquesta història, és un món nou que si l'expliques bé genera il·lusió. Quins elements utilitzo? Som anti "llibres per tontos", és a dir, hi ha una producció literària d'altíssima qualitat, com per anar a un llibret senzill; consider que no ajuden en res, els hi faciliten les coses.

Jo vaig estar 16 anys fora centre educatiu, i quan vaig tornar, l'impacte brutal va ser el nivell tan baix d'allò que els mestres expliquem respecte al moment que me n'havia anat, una diferència abismal dels programes educatius.

Pel que fa als poemes, ells han d'entendre que un poema explica una història i l'han d'aprendre a llegir, per tant, els hi hem de donar les estratègies, i què els hi és més proper?

Una cançó. Quan comencem a treballar els aspectes més profunds, treballem cançons com: “Boig per tu”, “Paraules d’amor”, “Bon dia”... primer els hi don la lletra o els hi pos la cançó, els hi faig apagar el llum de l’aula i treure les llanternes del mòbil, per així rompre els esquemes. Una part dels deures és que parlin amb els seus pares sobre la cançó; amb la lletra treballem la història que descriu (aproximació), després ja cerc altres elements com el “Bestiari” de *Pere Quart*, “La natura diligent ens procura”, “Bacil”... Us penseu que la poesia ha de ser de rolletes amorosos, però pot ser de qualsevol tema; sonet de Petrarca

A més a més, jo mai els hi pos un poema sense explicar, primer parlem de qui l’ha escrit, introdueixo la seva vida, perquè els pugui fer entendre que quan un escriu, està impregnat de la seva pròpia vida i d’allò que té al seu voltant, amb en Petrarca, segons com ho presentis és un drama, o es pixen de riure. Què fem? introduim la part purament estructural, analitzem quin tipus d’estrofes hi ha, per què hi ha aquestes estrofes... els hem d’anar fent preguntes i que ells es contestin.

Una altra pràctica és que s’aprenquin un poema de memòria, i també que el copiïn, estic recuperant copiar. Al final del procés, el seu treball és fer-me un sonet, i la producció és guapíssima. Aquests infants recordaran tota la vida que varen ser capaços de fer un poema. També els hi desperta l’interès de la poesia a través de la música; els llibres de text posen com a exemple de poesia “desastres”, hi ha d’haver un mínim de qualitat literària.

També treballem a partir dels romanços, una de por: “El comte mal”. Acaben escrivint-lo, però el que no pots fer és utilitzar de primeres tota la teoria per analitzar mètrica i rima.

Jo no segueixc mai el currículum, el llibre de text és un material de consulta, està tot interrelacionat, quan acabin vull que hagin vist diferents formes d'expressar-se per escrit i que els hi agradi.

Jo faig dues tipologies textuais per a estudiar: el resum, i el text argumentatiu, aprendre a escriure una opinió. Sempre faig una ruta de poesia per Palma, anem a ca els poetes i allà llegim i treballem poemes nous; és important la visió dels espais, em conformaria si algun d’ells passa pel Born i s’enrecorda dels poetes d’allà.

Si tu treballes una elogia que es tristíssima, juntament amb l’Adagio d’Albinoni, t’impregna. Pel que fa als exàmens, no faig mai un examen de poesia.

3) *Quina és la teva opinió envers situació actual Llengua Catalana?*

S'ha romput per interessos polítics, s'ha romput el consens amb el tema idiomàtic i lingüístic, i això té unes gravíssimes conseqüències dins els centres educatius, nosaltres podem intentar fer atractiu el català als nostres alumnes, però el que mamen a fora ens marca definitivament. Som molt pesimista... fins al punt de preveure l'extinció? Les llengües no s'extingeixen en 10 anys, és un procés lent d'anys i anys, i s'extingeixen quan es mor la darrera persona que en parla, però quedarà la constància escrita, per tant serà difícil que s'extingeixi.

En quin risc estam en aquests moments? En que el català quedi com una llengua institucional; institucions i dins els centres educatius, aleshores no serà una llengua activa, perquè no es veu la utilitat bàsicament per uns interessos perversos polítics.

A jo em feia ràbia en Carlos Delgado quan explicava que el català perjudica seriosament al castellà. Només han de fer dues coses: caminar per l'avinguda Aragó i que comptin la cartelleria que hi ha en català; l'altra és anar-se'n a Magaluf, i que comptin quants cartells hi ha en castellà. Aquesta gent manifesta una idea del país i llengua que és la seva, si tu no tens la seva ets el seu enemic, i això ha repercutit definitivament sobre la llengua.

Cada vegada més ignorants opinen de temes que no coneixen. Mira el meu llinatge, no he tingut cap trauma, és la base de l'esforç, el bilingüisme és d'una riquesa extraordinària, i els ignorants que menyspreen el bilingüisme són monolingües, ells pensen que menysprear el català afavoreix que sàpiguen millor el castellà o l'anglès.

Qualsevol centre de secundària de les illes pot demostrar clarament els percentatges d'aprovat de català i els de castellà, i que els comparin, hi ha una diferència ínfima de punts, llavors que mirin els alumnes que es veuen tan perjudicats per la llengua castellana i comparin els resultats de castellà amb matemàtiques, educació física... i veuran que hi ha una correspondència. No és un problema de la llengua catalana, és un problema mental i polític, que ara sí ha entrat dins les aules.

El boom ve amb la declaració d'independència de Catalunya, i és quan surt l'espanyolisme més ranci, aquí és on ha esclatat tot. “

7.1.2. Miquel Herrera

1) *Quina importància té per tu l'expressió oral?*

Jo considero que l'expressió oral a Educació Primària és bàsica, és lo primer que s'hauria de treballar. Evidentment, el primer que has de fer quan aprens qualsevol llengua és escoltar, i seguidament parlar, llegir i escriure. L'expressió oral és fonamental perquè primer necessites

una comprensió oral, saber escoltar, i després saber expressar-te. El procés de lectura i escriptura va més envant, lo prioritari és l'expressió oral; a l'hora de fer una avaluació tinc claríssim que hi ha la comprensió expressió oral i escrita (jo darrerament ho estic emprant amb infants de 3r cicle), i lo darrer gramàtica i demés. Evidentment no es pot iniciar res que no parteixi de l'expressió i comprensió oral, i ha de ser a diari, no pots deixar-ho. Has de procurar que l'expressió oral estigui present no només dins l'aula, sino als passadissos, al pati...

2) Quin és el nivell actual d'expressió oral dins l'aula?

Diria que és complicat de definir. Evidentment depèn de la localització on es troba, segons a quines zones és molt baix per una senzilla raó: tenim els mateixos recursos de sempre, però la tipologia i els infants han canviat, sobretot a les zones de costa. Al terme de Calvià, alomillor un 10 per cent son catalanoparlants. Els estudis que he fet amb els infants que tinc aquests darrers anys m'indiquen que la procedència lingüística o l'entorn lingüístic catalanoparlant és molt reduït. Normalment és difícil que es superi el 5 per cent. Jo estic a Santa Ponça, i per exemple dins les meves classes de català, la meva prioritat és que sàpiguen expressar-se en català. El primer que dic quan comença el curs és: tot el que es fa dins l'aula té nota: si em deis bon dia té nota, si m'expliqueu les vostres coses i ho intenteu fer en català, tot és avaluable, és igual si m'ho expliqueu al pati, al passadís, al carrer... si feis servir l'idioma això influirà a la nota, ja que estic veient que vosaltres teniu uns interessos, una capacitat i uns compromisos. Tant si és oral o escrit, la llengua és comunicació, i necessitem que hi sigui present.

3) Feis totes les assignatures en català?

No, treballem per referents. Jo som mestre de català, per tant tot el que faig amb ells és en català, en canvi hi ha altres mestres que son referents de castellà (un nombre molt reduït) i tot el que fan cap a ells és en castellà, i els d'anglès igual, desde que entren al centre s'expressa en anglès amb tots els infants. Això genera uns espais de comunicació, de manera que tu veus a aquesta persona, i ja saps que has de parlar en aquell idioma. però jo parlaré en català des de el grup de 3 anys fins als de 6è. Pel que fa a infantil, per fomentar el català es fa tot en català. Els grups es van canviant cada cicle, de manera que al final tenen un equilibri idiomàtic. Això sí, tot el que es fa a socials, naturals i música es fa sempre en català.

Aquestes assignatures no varien, per això tenim més mestres en català que no castellà. Evidentment en situació No covid ho duiem a terme sense cap problema, però ara ens ha fastidiant el referent lingüístic. Pel que fa al dinamitzador lingüístic, se'ns ha complicat aquest any i no hem pogut comptar amb ell.

4) *Treballeu la poesia? Quins recursos empriu?*

Consider que dona molt bons resultats, que és molt entretinguda i divertida, i que els infants s'impliquen. Jo record haver treballat amb els grans, a vegades m'he trobat exalumnes que ara deuen tenir 40 anys, i quan me veuen lo primer que fan és recitar-me una de les poesies que va aprendre amb mi, és una cosa que queda, perquè a part de lo que és l'entonació i el vocabulari, té un ritme, té rima... és un joc i tot el que sigui un joc és factible. Jo normalment el curs més baix que he fet és 2n, i ha de ser un apartat bàsic, ja que fan jocs lingüístics, jocs amb paraules, treballes memòria, vocabulari, entonació.. treballes una quantitat de variables que és increïble, hi ha moltes activitats que pots fer. Pots fer rodolins, sobretot amb els més petits, i ells han de crear poesies compostes per rodolins, una vegada ho tens pots fer un auca. Amb els de 6e també ho he fet, per exemple quan arriba Sant Antoni estas treballant glosses, en lloc de fer rodolins treballes glosses. T'expliquen la glossa que han fet amb dibuixos, i cada un dels versos els van col·locant. Treballes ritme, rima, vocabulari, expressions col·loquials, clàssiques... quan treballes glosses, una de les coses que fem és, primer, donar-lis un dossier amb gloses clàssiques, i allà han de treballar expressions que pràcticament ningú les fa servir, cercar el significat d'una frase feta... treballes vocabulari, el lèxic, estructures oracionals... sense dir-li a l'infant què és, perquè no fa falta que et fiquis en la gramàtica, s'adonen i estan fent un aprenentatge.

Evidentment també treballen una lectura expressiva, una vegada que tenen la seva glossa. Pel que fa a les noves tecnologies, es poden fer moltíssimes coses, a partir de rodolins també han fet raps i s'han arribat a gravar, així també treballen la competència digital, competències socials, d'etnografia... hi ha moltes variables.

5) *Quina és la teva opinió envers la situació actual?*

Ho veig complicat, en el sentit que molta gent no fa servir el català a dia d'avui, perquè és molt fàcil fer servir un altre idioma i tenen moltes oportunitats, per això, treballant a partir referents tu crees les necessites, per tant si tu saps que aquella persona et parlarà en català, tu

intentaras parlar en català. No podem deixar que es perdi un idioma, ja se n'han perdut molts. Serà complicat, cada vegada més, el problema és que si no interpretes que la llengua és part de la comunitat i la cultura que ens envolta, arribarà a l'extinció. Una cultura, una llengua, un idioma és un estament viu, i si no som nosaltres, difícilment vendrà algú de defora a salvar-lo. S'ha de mantenir, practicar i lluitar per aconseguir-ho.

7.1.3 Xisca Esteve

1) *“Què és per tu l'expressió oral?”*

“Tenint en compte que jo faig feina al 2n cicle d'Educació Infantil, i que els infants ja comencen a tenir un vocabulari ampli quan arriben a l'escola de 3 anys, és fonamental treballar aquesta expressió oral, en el sentit de que tot el que ve a posteriori va lligat a un treball d'expressió oral. Si tu no aconseguixes que l'infant tengui un vocabulari ampli, que estructurari bé les frases, que sàpiga unir frases i fer discurs, no aconseguirem que sigui capaç d'expressar-se.

No hi ha un moment específic. Després, igual tu fas activitats concretes per treballar coses puntuals, per exemple, jo ara a 5 anys he treballat molt la consciència fonològica; a 3 anys no ho fas, no demanes tant que pronuncii bé cada so, sinó que adquireixin un vocabulari possible i que vagin estructurant frases.

Com ho aconseguixes? Amb múltiples recursos, a partir de l'oralitat anam avançant amb altres continguts. Si l'infant no té una bona pronúncia, vocabulari i comprensió no pots treballar cap altre contingut, per tant és com la base que estructura tots els altres coneixements.

Jo la consider com si fos una vestida, i aquesta ha de ser sòlida. Jo tenc clar que un infant que té una expressió oral rica, amplia i amb múltiples recursos té una gran intel·ligència. A la pràctica diària ho he pogut comprovar: infants que no estaven interessats quan eren més grans pel tema de la lectoescriptura, però tenien un llenguatge oral elevat, tenien la paciència d'esperar el moment de que diguessin: araestic interessat amb això, i el procés d'aprendre a escriure i llegir era rapidíssim, perquè hi havia una fonamentació de llenguatge oral molt ferma; també he viscut lo contrari: tenien un vocabulari reduït, no eren capaços de fer una coordinada, no havia manera d'estructurar aquest discurs oral. Per tant, és fonamental, és un pilar de l'Educació Infantil.”

2) Treballem la poesia? Com?

“És un recurs molt interessant i m'agrada molt. Penso que com a mestra, estàs ensenyant moltíssim de vocabulari i moltes paraules que desconeixen.

Depèn de la poesia que utilitzis, jo intent utilitzar poesia popular, però també poesia d'alguns autors representatius de la literatura catalana; des de petits els hem d'oferir recursos de qualitat, no perquè siguin més petits els hem d'oferir recursos infantilitzats. “**El bestiari**” de *Pere Quart* és una joia per fer feina a l'etapa d'infantil, quan més gran el poema, pot ser més llarg i més complexe, però des dels 3 anys hi ha coses petites que els hi pots ensenyar.

Intent que els poemes vagin lligats als interessos que tenen, i lligats a qualche tema que treballem a l'aula: per Nadal, Sant Jordi, la primavera... també fem poemes de menjars, *Miquel Martí i Pol* m'agrada moltíssim, varies poeteses... el poema té aquesta musicalitat a la paraula, que fa que l'aprenem d'una manera diferent que quan treballem un vocabulari d'insectes, per exemple. Els encanta i ho aprenen molt ràpid, ja tens una història que els enganxa cap a la poesia, estas treballant el llenguatge, l'estructura de la frase, una sèrie de coses més en profunditat, i a més a més ho fan jugant.

Enguany no ho he fet, però altres anys he fet les berenades poètiques de *Miquel Martí i Pol*: “**Bon profit**”. Ens anàvem a la botiga a comprar el berenar, preparàvem el poema, i els infants gaudien moltíssim amb la sortida. També intent introduir dites mallorquines, i paraules un poc especials que ja s'estan perdent, com per exemple:

“-*Tinc gana!*”

+*Idò mossega't una cama!*”

“*M'ha sortit un nyanyo*”...

La meua opinió és que crec que hi ha pocs mestres que utilitzen la poesia, tant a Infantil, Primària i Secundària, ja sigui per peresa o desconeixement, però la poesia és riquesa de llenguatge.”

3) Quina és la teua opinió quant a la situació actual de la Llengua Catalana dins les aules?

“Penso que és un procés que acabarà en extinció. Veig que a les escoles cada vegada s'estan perdent més els referents lingüístics, cada vegada hi ha més mestres que més fàcilment giren

la llengua i no es mantenen com a referents lingüístics i crec que això és fonamental, perquè si no ets un bon referent, ja pots fer poemes, cançons, cartells amb imatges... que no serveix, has de ser un referent lingüístic ferm, donant seguretat als infants i deixant les coses clares.

Jo ara a 5 anys ja ho veig, hi ha algun infant que em comença a girar la llengua, però jo som molt estricta amb això, i si he de fer 50 gestos ho faré, i si ho he d'explicar 20 vegades poc a poc ho faré, però no gir la llengua mai.

Jo ara som a Capdellà, i és la primera vegada que veig a tants de nins i nines catalanoparlants dins la classe, el català és molt vehicular dins el grup, per això els altres infants estan intentant girar la llengua.

El que nosaltres hem apreciat a infantil és que els nins i nines venen amb molta pobresa oral, s'ha perdut molt de vocabulari, venen a l'escola amb un llenguatge molt infantilitzat, fan molta llengua de pedaç, i hi ha dificultats de pronúncia de fonemes. Actualment tinc 6 infants que van a logopedia. Jo he detectat que els pares cada vegada parlen menys amb els nins, i passen més temps amb la tablet, la televisió o el mòbil. Per tant, per una banda, el model de casa i el model de televisió s'ha empobrit; un altre tema és el menjar: el triturat i els biberons del matí s'allarguen moltíssim, jo he vist a infants de 5 anys que prenen el biberó abans de venir, i això provoca que la musculatura fonadora estigui laxa, i poc tonificada.

Per tant, jo pens que s'extingirà la llengua. És una llengua minoritària, i a l'illa qui la necessita? Vagis on vagis ho trobes tot bilingüe. A l'escola l'estem perdent, estem necessitant dinamitzadors lingüístics. Què diu això del professorat? És un esforç per part nostra; si tingués 2 alumnes anglesos o estrangers, em seria molt més fàcil fer ús del castellà, que no del català, però tot i així hem de fer l'esforç, i això és algo que no tenim en compte tots els docents.

Pens que és molt més interessant pels infants que siguin trilingües. Tinguent una visió a llarg termini d'aquesta persona, quan sigui adult tindrà molta més riquesa i oportunitats d'aprenentatge, i totes les connexions neuronals que haurà fet durant la infància, li donaran un plus.“